

Latvijas Tirdzniecības
un rūpniecības
kamera

“INDUSTRIJAS IETEKMES PĒTĪJUMS DEPOZĪTA SISTĒMAS IEVIEŠANAS GADĪJUMĀ LATVIJĀ”

2019.gada aprīlī

GATEWAY
& PARTNERS

- Pētījuma mērķis un metodoloģija
- Depozīta sistēmas ieviešana un veiktie pētījumi Latvijā
- Eiropas Savienības pārstrādes mērķrādītāji 2030.gadam
- Eiropas valstis, kurās ir depozīta sistēma, un to mērķrādītāji
- Depozīta sistēma un tās fakti
- Depozīta sistēmas ietekme
- Kopsavilkums

PĒTĪJUMA MĒRĶIS UN METODOLOĢIJA

Depozīta sistēmas ieviešanas ietekmes novērtējums.

Iepirkums:	“Industrijas ietekmes pētījums depozīta sistēmas ieviešanas gadījumā Latvijā”
Pētījuma mērķis:	Izvērtēt depozīta sistēmas kopējās ieviešanas izmaksas un ietekmi uz industriju un sistēmas spēlētājiem, lai izprastu gaidāmās izmaiņas Latvijā.
Pasūtītājs:	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
Pētījuma veikšanas laiks:	2019.gada februāris – 2019.gada aprīlis
Pētījuma veicēji:	Gateway&Partners sadarbībā ar Dr. sc. ing. Elīnu Dāci

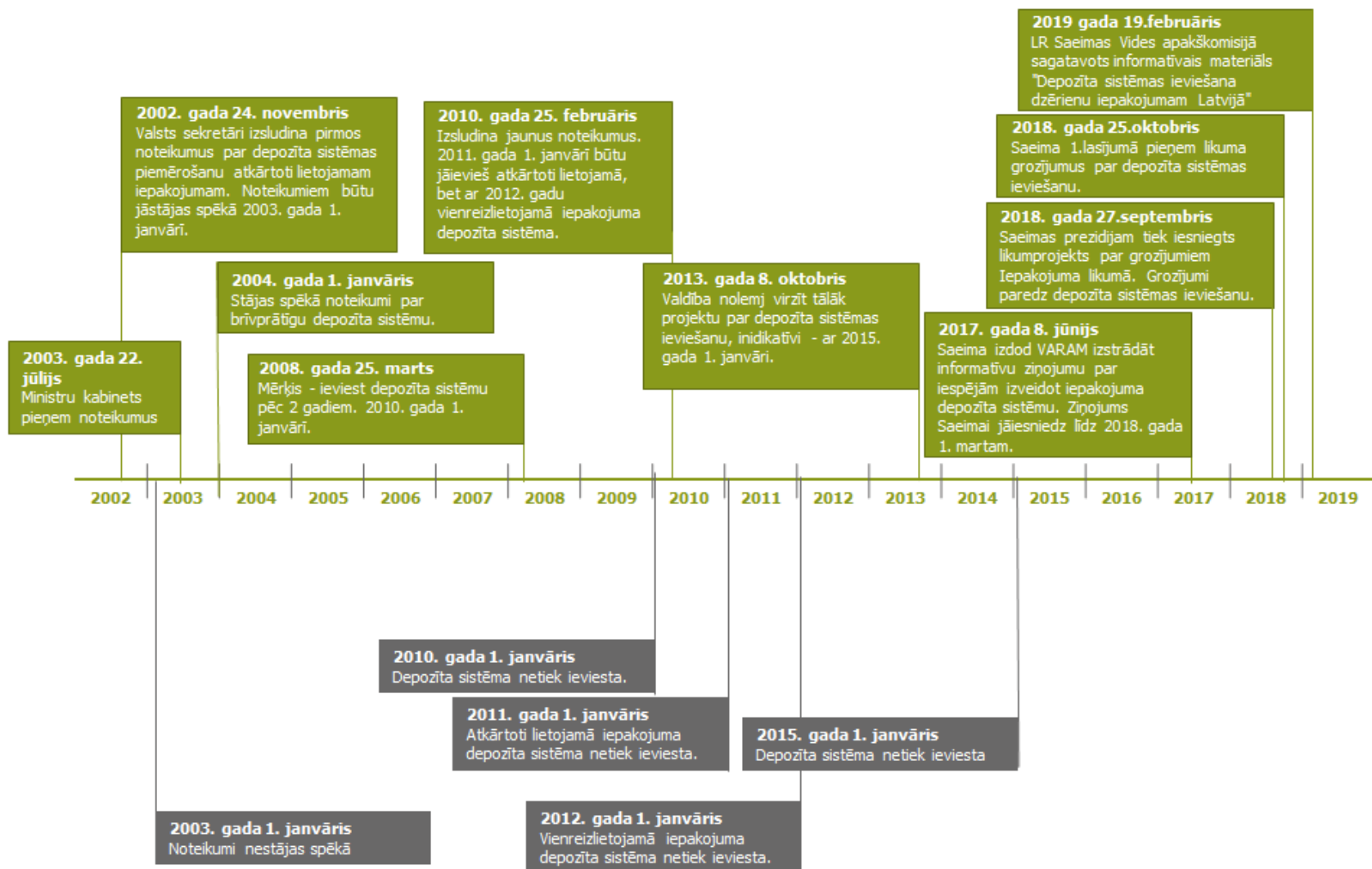
Izmantotā metodoloģija:

- Ārvalstu depozītu sistēmu pieredzes apkopojums.
- Latvijas atkritumu apsaimniekošanas industriju pārskats un datu apkopojums.
- Gateway&Partners veiktais dzērienu tirgus apkopojums no 2010.gada līdz 2018.gadam.
- Dr. sc. ing. Elīnas Dāces promocijas darbā "Integrētās primārā iepakojuma atkritumu apsaimniekošanas sistēmas modelis" izstrādā metodika par atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, kas tika papildināta un pielāgota pētījumam.
- Izmantoti vairāk kā 200 vienādojumi, lai veiktu depozīta sistēmas modelēšanu un izveidi.
- 35+ intervijas ar industriju pārstāvjiem.

DEPOZĪTA SISTĒMAS IEVIEŠANAS MĒĢINĀJUMI LV

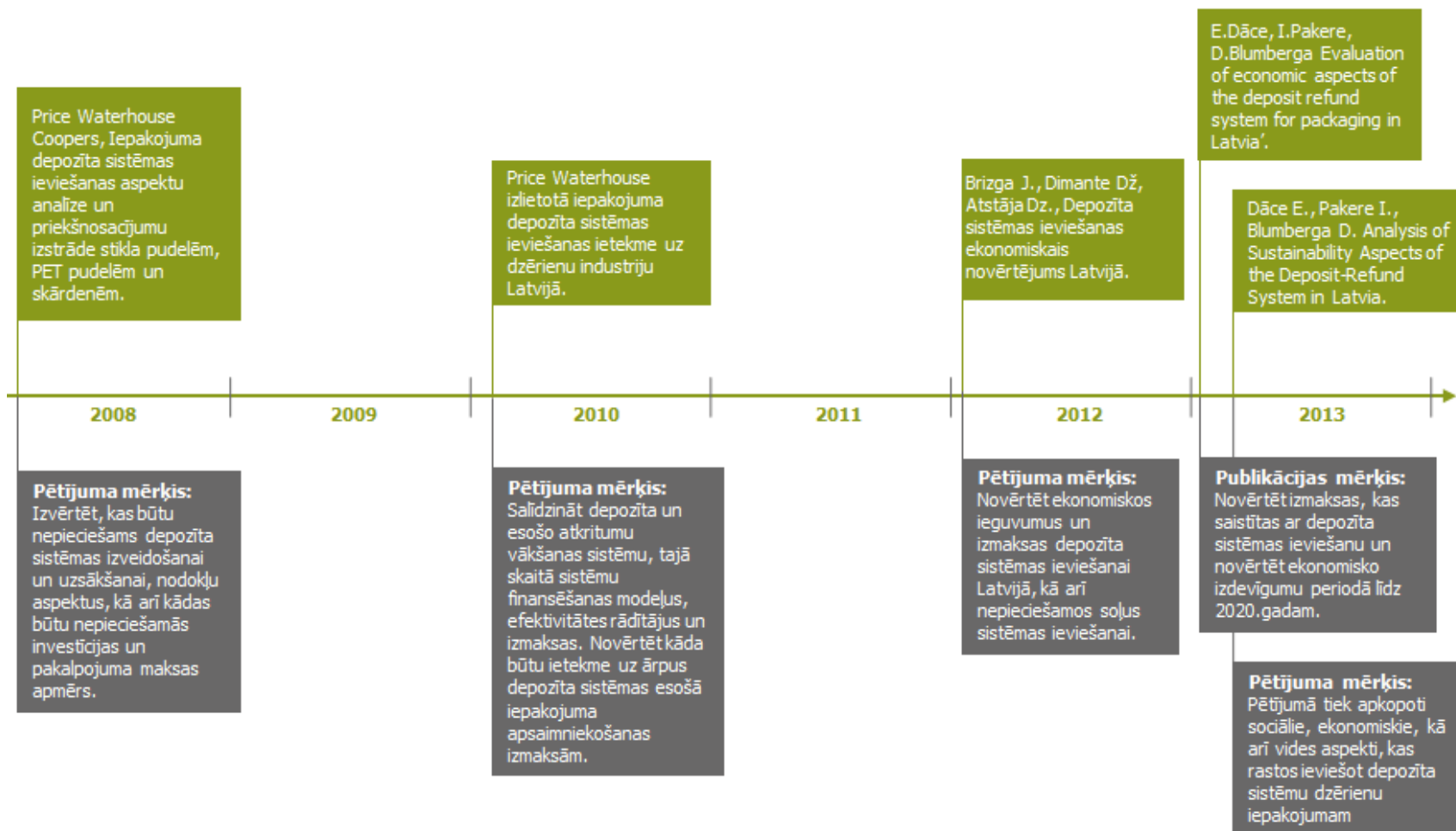
No 2002.gada sešas reizes ir mēģināts ieviest depoziņa sistēmu.

DEPOZĪTA SISTĒMAS PĒTĪJUMI LATVIJĀ

Pēdējie pētījumi par depozīta sistēmas izmaksām ir veikti 2013.gadā

ES PĀRSTRĀDES MĒRĶRĀDĪTĀJI

Divas ES direktīvas ar noteikumiem pārstrādes mērķrādītājiem 2030.gadam.

Direktīva 2018/852 par minimālajiem iepakojumu pārstrādes mērķrādītājiem.

	Latvijas iepakojuma pārstrādes rādītāji (%) 2016. gadā	Pārstrādes īpatsvars (%) no izlietotā iepakojuma līdz 2030. gadam	% nepieciešami no 2016.gada rezultātiem līdz 2030.gadam
No visa izlietotā iepakojuma	57,7%	70,0%	↑ 12,2 %
Attiecībā uz plastmasu	37,2%	55,0%	↑ 17,8 %
Attiecībā uz koksni	39,9%	30,0%	Jau izpildīts!
Attiecībā uz metālu (alumīniju)	59,8%	60,0%	Jau izpildīts (vēl 0,2 %)
Attiecībā uz stiklu	64,0%	75,0%	↑ 11,0 %
Attiecībā uz papīru un kartonu	81,1%	85,0%	↑ 4,9 %

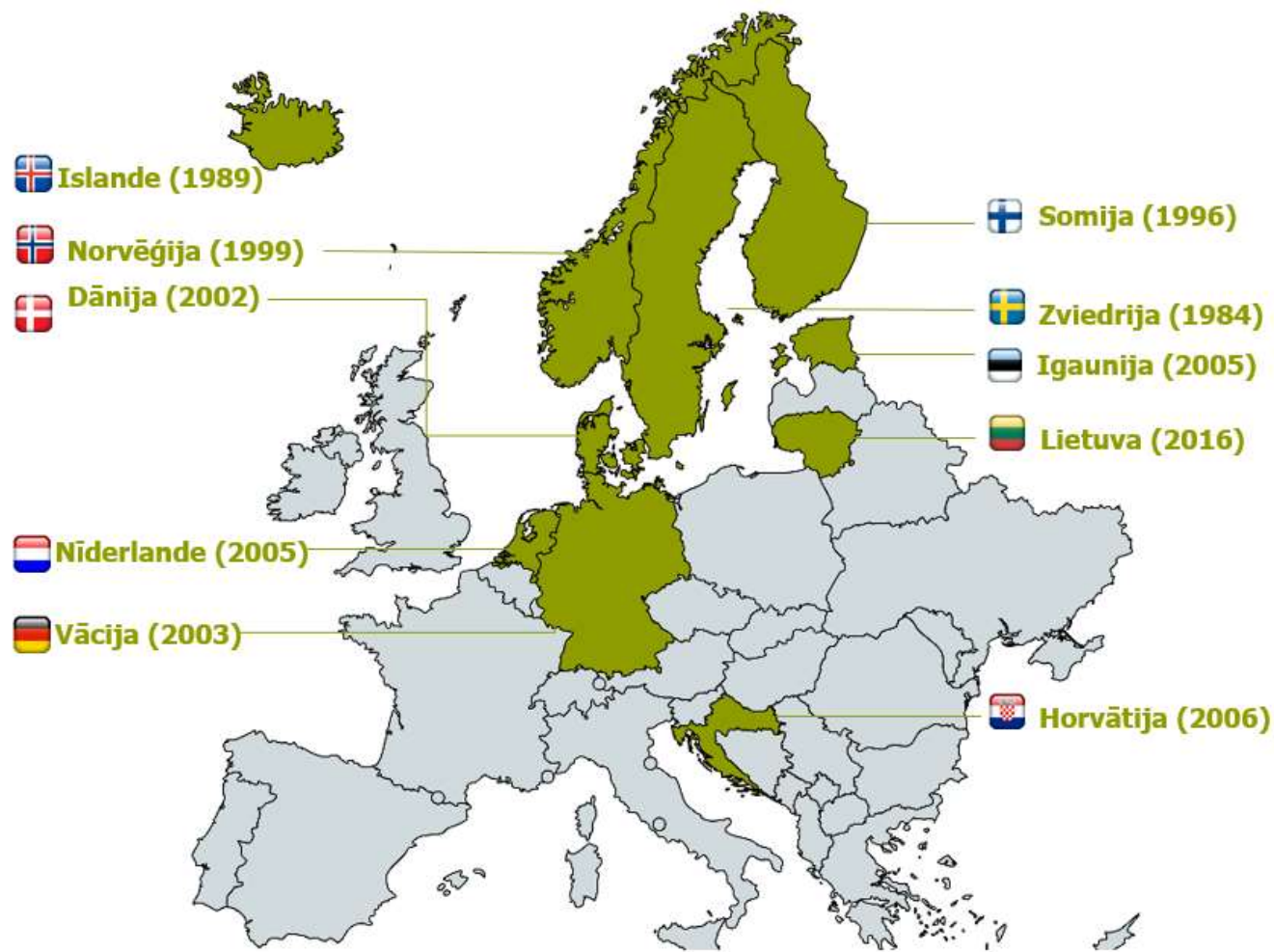
Gaidāmā direktīva attiecībā uz plastmasas izstrādājumu vidiskās ietekmes samazināšanu.

Attiecībā uz vienreizlietojamās plastmasas izstrādājumu daudzumu dzērienu pudelēs	37,2% (plastmasa)	90%	↑ 52,8%
Attiecībā uz reciklētās plastmasas izmantošanu dzērienu pudeļu ražošanā	Informācija netiek apkopota	30%	Nav informācija

EEZ VALSTIS, KAM IR IEVIESTA DEPOZĪTA SISTĒMA

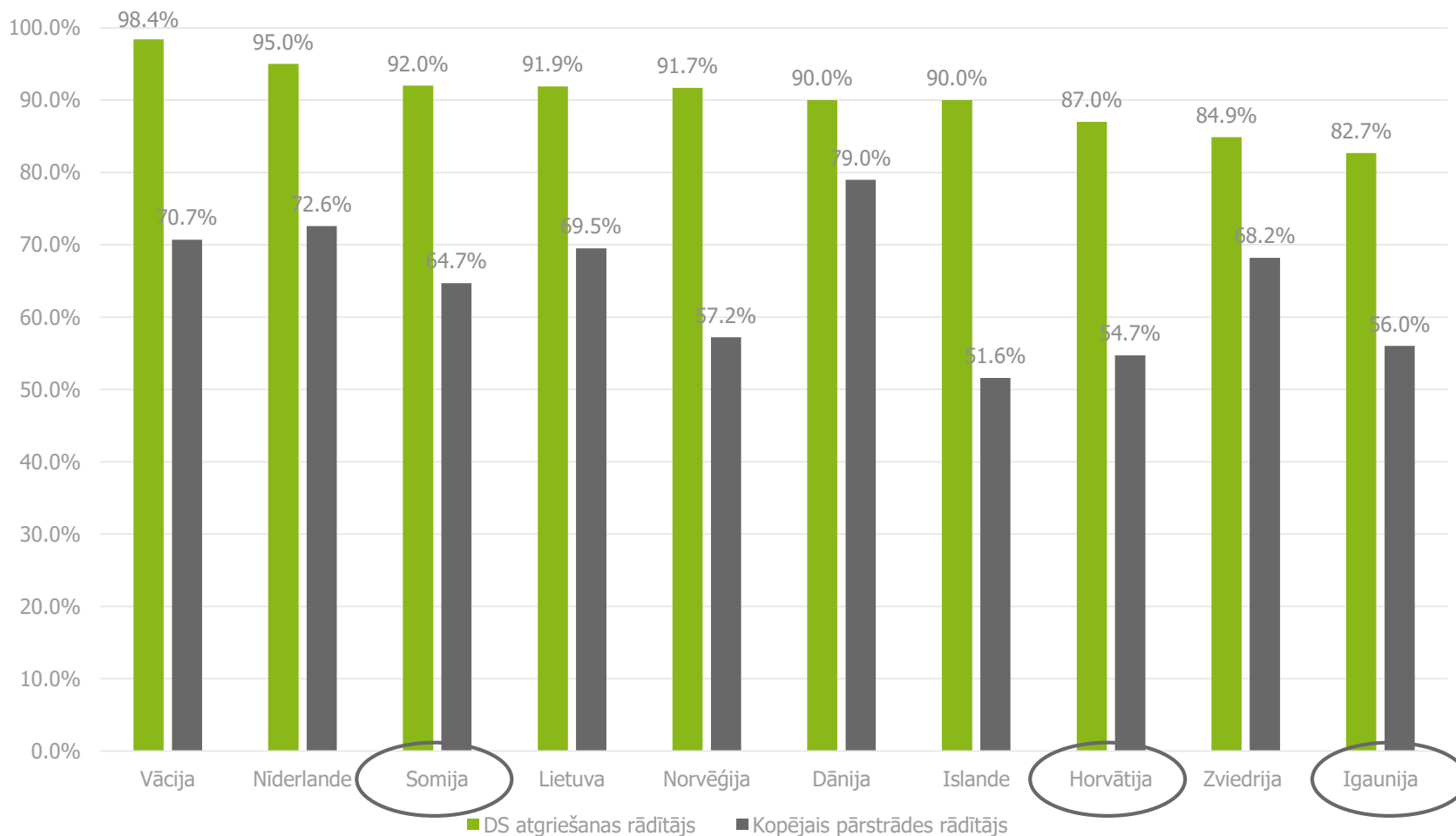
Lietuva ir pēdējā valsts 13 gados, kurā ir ieviesta depozīta sistēma.

DS UN KOPĒJĀS PĀRSTRĀDES RĀDĪTĀJI

Depozīta sistēmas atgriešanas rādītājam ir tieša, nebūtiska ietekme uz pārstrādes rādītājiem.

DEPOZĪTA VALSTU DETALIZĒTI MĒRĶRĀDĪTĀJI

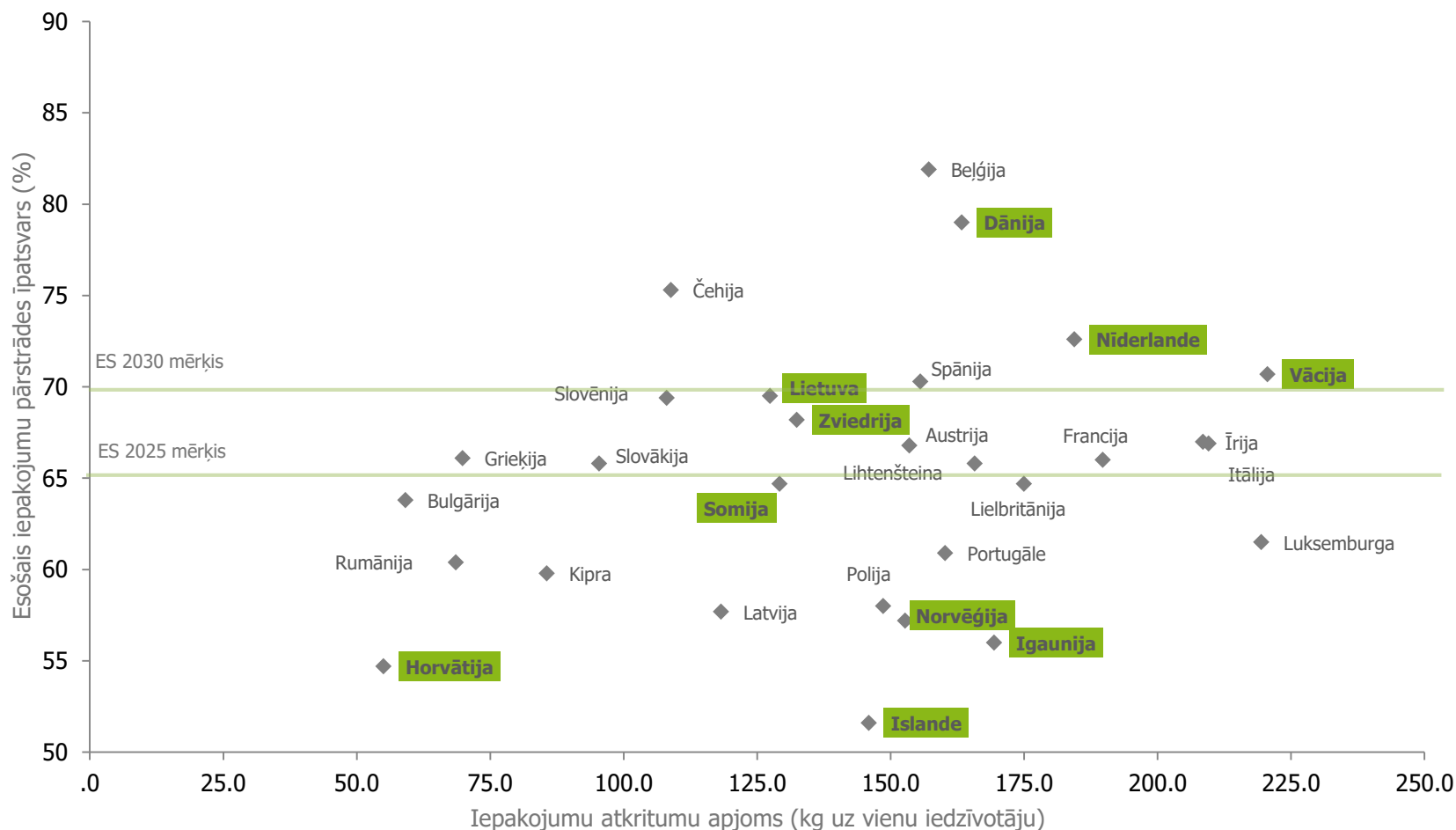
Latvijas pārstrādes rādītāji bez DS ir labāki nekā Igaunijā, Horvātijā, Islandē.

Valsts	Kopējais pārstrādātā iepakojuma īpatsvars, %	Plastmasas iepakojuma pārstrādes īpatsvars, %	Stikla iepakojuma pārstrādes īpatsvars, %	Alumīnija iepakojuma pārstrādes īpatsvars, %
Mērķrādītāji 2025. - 2030. gadam	65% - 70%	50% - 55%	70% - 75%	50%-60%
Nīderlande	72,6	51,5	84,4	95,2
Lietuva	69,5	74,4	71,0	77,3
Zviedrija	68,2	50,7	92,8	81,5
Dānija	79,0	36,1	85,0	87,7
Vācija	70,7	48,4	85,5	91,6
Somija	64,7	25,4	89,8	84,9
Norvēģija	57,2	44,6	89,4	83,5
Latvija	57,7	37,2	64,0	59,8
Igaunija	56,0	24,6	63,4	66,1
Horvātija	54,7	41,1	56,4	16,4
Islande	51,6	42,7	0,0	75,5

ĪPAKOJUMA PĀRSTRĀDES ĪPATSVARS

Trijās no sešām ES valstīm, kas jau izpilda 2030.gada mērķus, nav depoziņa sistēmas.

DZĒRIENU IEPAKOJUMS

GATEWAY
& PARTNERS

Tiek izmantots plastmasa, stikla, kartona, alumīnija iepakojums.

Bezalkoholiskie dzērieni

Ūdens

Sula, nektāri, sulas dzērieni

Gāzētie dzērieni

Sīrupi

Enerģijas un sporta dzērieni

Alkoholiskie dzērieni

Alus

Sidrs

Alkoholiskie kokteiļi

Vīns, šampanietis

Stiprais alkohols

Piens un piena dzērieni

Piens

Raudzētie dzērieni

Jogurts

Krējums

DEPOZĪTĀ IEKĻAUTO DZĒRIENU IEPAKOJUMS

GATEWAY
& PARTNERS

Depozīta sistēma attiecas uz nelielu daļu dzērienu iepakojumu.

Bezalkoholiskie dzērieni

Ūdens

Sula, nektāri, sulas dzērieni

Gāzētie dzērieni

Sīrupi

Energijas un sporta dzērieni

Alkoholiskie dzērieni

Alus

Sidrs

Alkoholiskie kokteiļi

Vīns, šampanietis

Stiprais alkohols

Piena dzērieni

Piens

Raudzētie dzērieni

Jogurts

Krējums

DS neiekļauj

DEPOZĪTĀ IEKĻAUTO DZĒRIENU IEPAKOJUMS

GATEWAY
& PARTNERS

Depozīta sistēma attiecas uz nelielu daļu dzērienu iepakojumu.

Bezalkoholiskie dzērieni

Ūdens

Sula, nektāri, sulas dzērieni

Gāzētie dzērieni

Sīrupi

Energijas un sporta dzērieni

Alkoholiskie dzērieni

Alus

Sidrs

Alkoholiskie kokteiļi

Vīns, šampanietis

Stiprais alkohols

Piens un piena dzērieni

Piens

Raudzētie dzērieni

Jogurts

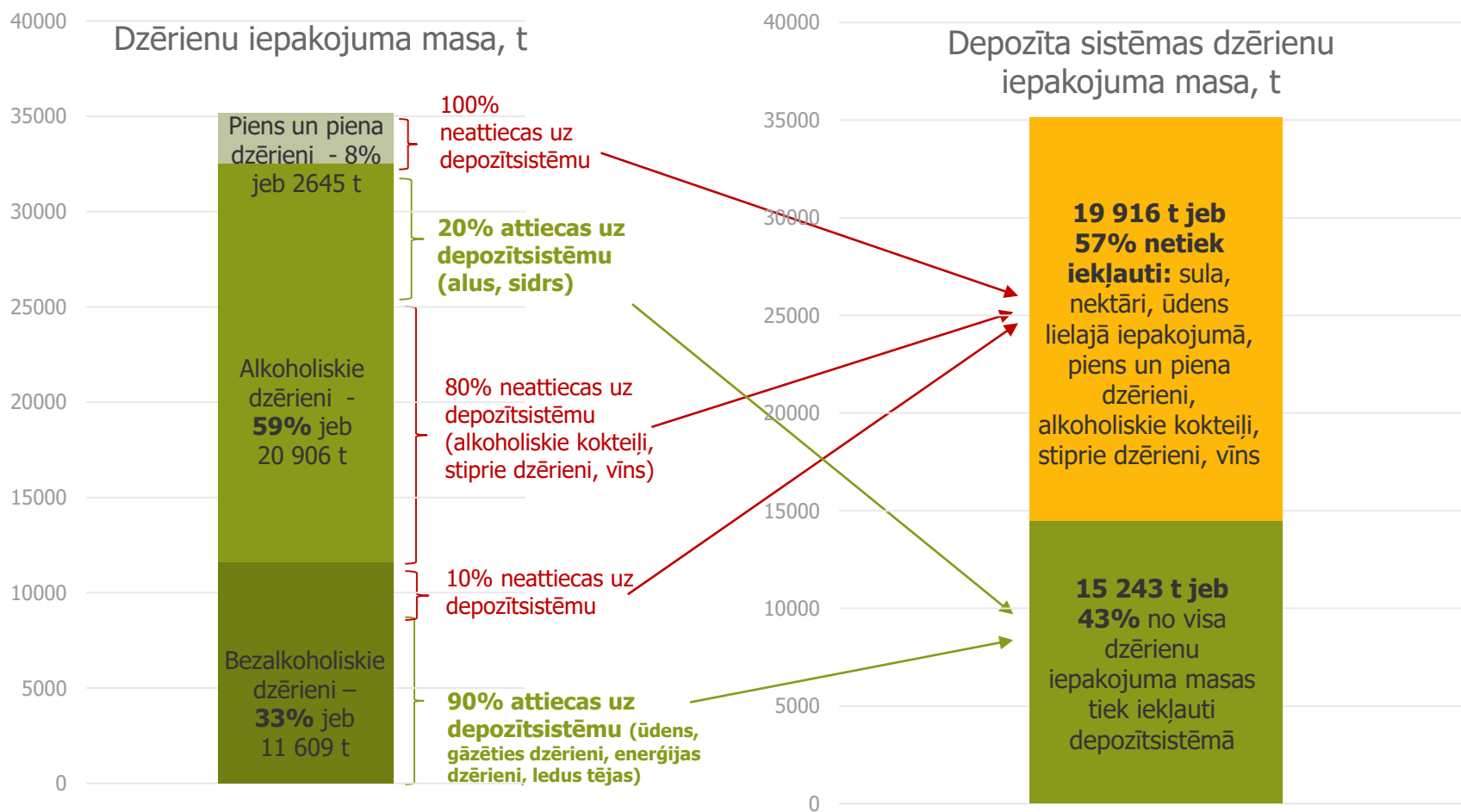
Krējums

DEPOZĪTA SISTĒMĀ IEKĻAUTIE DZĒRIENI

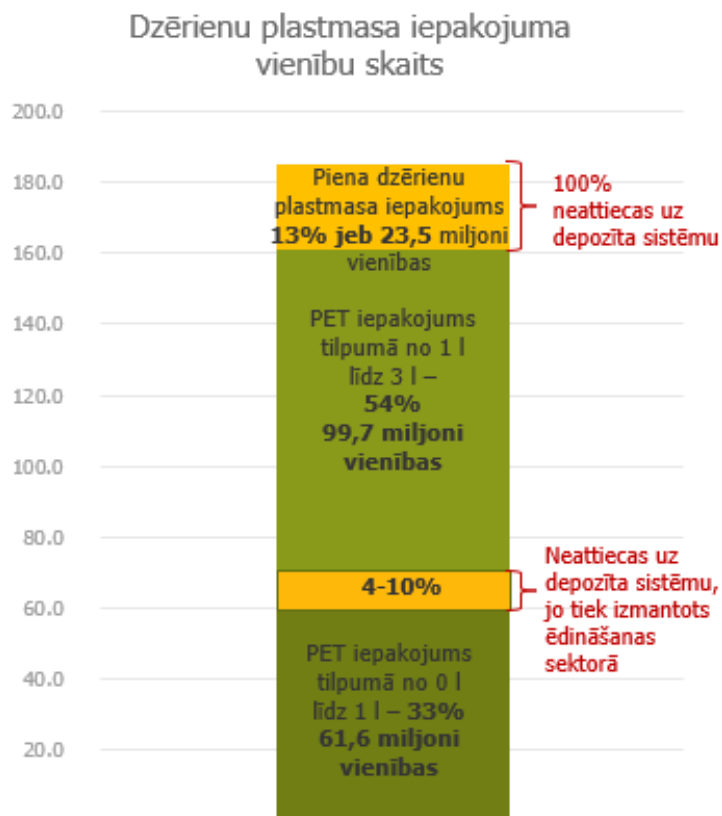
Depozīta sistēma ietver 43% no dzērienu iepakojuma masas tonnās.

DZĒRIENU PLASTMASAS IEPAKOJUMS

Ar depozīta sistēmu nepietiek, lai sasniegtu paredzēto 90% mērķi 2030.gadam vienreizlietojamo dzērienu plastmasas iepakojumu pārstrādei.

- Ir gaidāms, ka tiks pieņemta direktīva, nosakot vienreizlietojamo dzērienu plastmasas iepakojumu pārstrādi 90% apmērā līdz 2030.gadam
- Latvijā tiek pārdoti ap 184,8 miljoni iepakojuma vienību skaits:
  - 99,7 miljoni PET iepakojumi tilpumā no 1 līdz 3 litri
  - 61,6 miljoni PET iepakojumi tilpumā līdz 1 litram
  - 23,5 miljoni piena dzērienu plastmasas iepakojumi
- No tirgū novietotajām dzērienu pudelēm, depozīta sistēmā netiek iekļauti 17% vienību:
  - 13% piena dzērienu iepakojums
  - 4% (līdz pat 10%) PET iepakojums, kas tiek pārdots ēdināšanas sektorā un sākotnējā depozīta sistēmā netiek iekļauti

DEPOZĪTA SISTĒMAS ATKRITUMU MASA

DS ietver 1% no visu sadzīves atkritumu masas un 6,5% no radītā iepakojuma masas.

Savāktie sadzīves atkritumi (izņemot bīstamos)
– 1560 tūkst. t jeb **100 %**

Ražošanā radušies sadzīves atkritumi –
758 tūkst. t jeb **48,6%**

Mājsaimniecībā radušies sadzīves
atkritumi - 802 tūkst. t jeb 51,4% no
visiem sadzīves atkritumiem

Radītie iepakojuma atkritumi – 231,6 tūkst. t
Savāktais iepakojums (zaļā krāsā) – 139,6 tūkst.t.
(9,0% no visiem sadzīves atkritumiem un 17,4% no mājsaimniecībā radušiem)

Radītais

Savāktais
iekpojums

Radītie depozīta sistēmas iepakojuma atkritumi – 14-15 tūkst. t
1,0% no visiem sadzīves atkritumiem,
1,8% no mājsaimniecību atkritumiem
6,5% no radītajiem iepakojuma atkritumiem

Depozīta
iekpojums

100%

75%

50%

25%

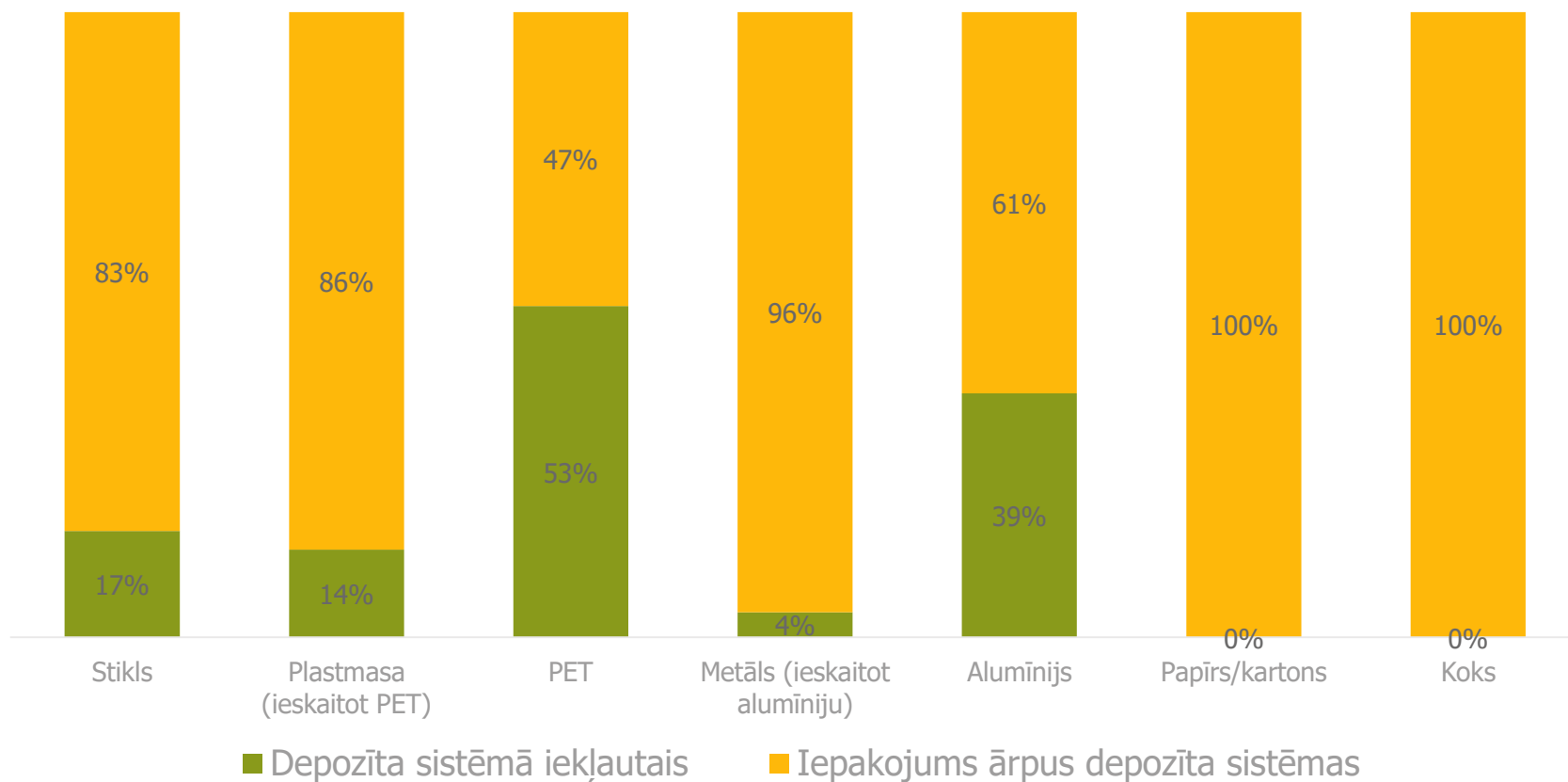
0%

DEPOZĪTA SISTĒMAS IETEKME UZ IEPAKOJUMU

Depozīta sistēma iekļauj 7% no kopējā iepakojuma

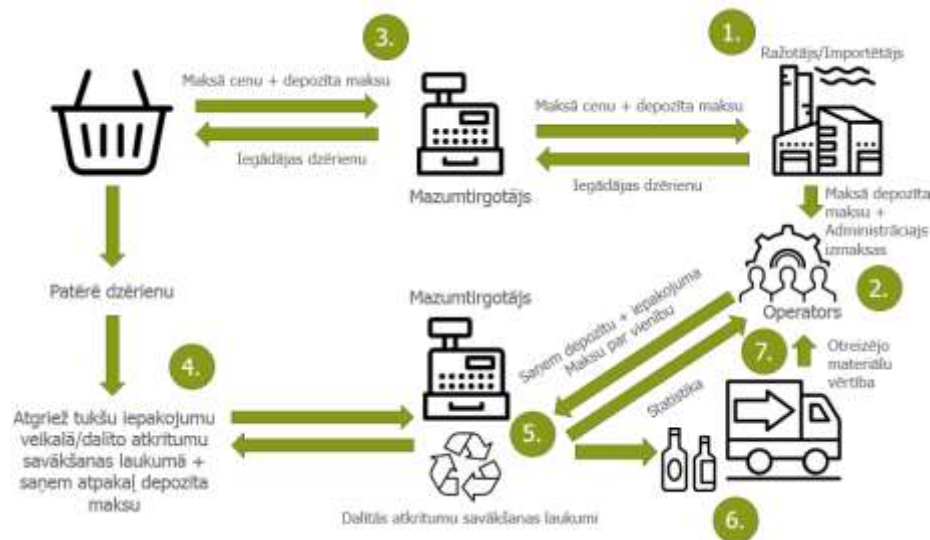

DEPOZĪTA SISTĒMĀ IZMANTOTIE SCENĀRIJI

Tika veidots 21 scenārijs, lai izprastu depoziņa sistēmas ietekmi.

- Scenāriji veidoti, lai izprastu sistēmas atšķirības:
  - Norādot atgrieztā iepakojuma īpatsvaru robežās no 50 līdz 100%.
  - Taromātu nomas un iegādes gadījumā.
  - Norādot dažādu manuālo un taromātu punktu skaitu.
  - Analizējot fiksētās un mainīgās ražotāju iepakojuma apsaimniekošanas maksas.
- Scenāriji balstīti uz Lietuvas pieredzi un līdzvērtīgām sistēmas ieviešanas izmaksām, tās pielāgojot Latvijas situācijai.

DEPOZĪTA SISTĒMAS IZMAKSAS BALTIJĀ

Latvijā depozīta sistēmas izmaksas varētu būt līdzīgas Igaunijas izmaksām.

Investīcijas:

ĪGAUNIJA (2005)

15,3 milj. EUR
(19,6 milj. EUR šobrīd)

- 13 milj. EUR taromātu iegāde
- 2,3 milj. EUR skaitīšanas centra izveide
- Nav informācijas par pieņemšanas punktu pielāgošanas izmaksām

LIETUVA (2016)

34,0 milj. EUR

- 22 milj. EUR taromātu noma
- 7 milj. EUR skaitīšanas centra izveide
- 5,0 milj. EUR automātisko un manuālo punktu pielāgošanas izmaksas

LATVIJA (PLĀNOTS 2022)

24- 39 milj. EUR

- 12,4 - 22 milj. EUR taromātu iegāde/noma, to pielāgošanas izmaksas
- 7,5 milj. EUR skaitīšanas centra izveide
- 1,6 – 9,1 milj. EUR manuālo punktu pielāgošanas izmaksas

Operatīvās izmaksas gadā:

11 milj. EUR

231 milj. vienības
12-13 tūkst.t iepakojuma
nodotas pārstrādei

Izmaksas:
709 EUR/tonnu
0,038 EUR/vienību

24-26 milj. EUR

600 milj. vienības
20 tūkst.t iepakojuma nodotas
pārstrādei

Izmaksas:
1122 EUR/tonnu
0,052 EUR/vienību

10-12 milj. EUR

300 milj. vienības
15-19 tūkst.t iepakojuma
nodotas pārstrādei

Izmaksas:
730 EUR/tonnu
0,036 EUR/vienību

DEPOZĪTA SISTĒMAS IETEKME

Vislielākās investīcijas paredzētas tirgotājiem, savukārt operatīvās izmaksas sedz ražotāji.

	Ražotāji/ Importētāji	Tirgotāji	Atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi	Patērētāji	Kopējās izmaksas
Investīcijas	7,5 miljoni EUR	16,7 – 31,1 miljoni EUR	Nepilnvērtīgi izmantotas investīcijas 1,2 milj. EUR vērtībā	0,10 EUR par katru iepakojuma vienību depozīta sistēmā, kas, atgriežot iepakojumu, pēcāk tiek atgūti	25,4 – 39,8 miljoni EUR, ieskaitot nepilnvērtīgi izmantotās investīcijas
Operatīvās izmaksas gadā	Izdevumi: 7,7 – 8,4 miljoni EUR, jeb papildus 4,4 – 4,9 miljoni EUR ik gadu	Ieņēmumi: 5,5-7,4 milj. EUR, lai segtu taromātu darbības un apkalpošanas izmaksas	Atkritumu vākšanas sistēmā ienākumu kritums par 15-20%, sagaidāms līdzvērtīgs tarifu pieaugums	<ul style="list-style-type: none"> • 0,036 EUR/par vienību kā apsaimniekošanas maksa depozīta sistēmā • Atkritumu tarifu pieaugums par 15- 20% • Neērtību izmaksas iepakojuma savākšanai un nogādāšanai tirgotājiem	<ul style="list-style-type: none"> • Depozīta sistēmas uzturēšanas izmaksas 10-12 miljoni EUR • Atkritumu tarifu pieaugums par 15-20%

ĪETEKME UZ PATĒRĒTĀJIEM

Apsaimniekošanas maksa – 0,036 EUR/vienība un nešķirotu atkritumu apsaimniekošanas tarifa pieaugums.

Esošā sistēma

Nešķirotie atkritumi

Dalītā atkritumu vākšanas sistēma

Brīvprātīgā stikla iepakojuma depozīta sistēma

Tiek maksāts par nodošanu.
Iepakojums tiek atkārtoti lietots.

+ 0,06

Esošā sistēma + depozīta sistēma

Ienākumi apsaimniekotājiem samazinās par 15-20%,
gaidāms līdzvērtīgs tarifu pieaugums

Brīvprātīga dalība. Pieejama bez maksas.
Netiek maksāts par nodošanu.

Depozīta sistēma

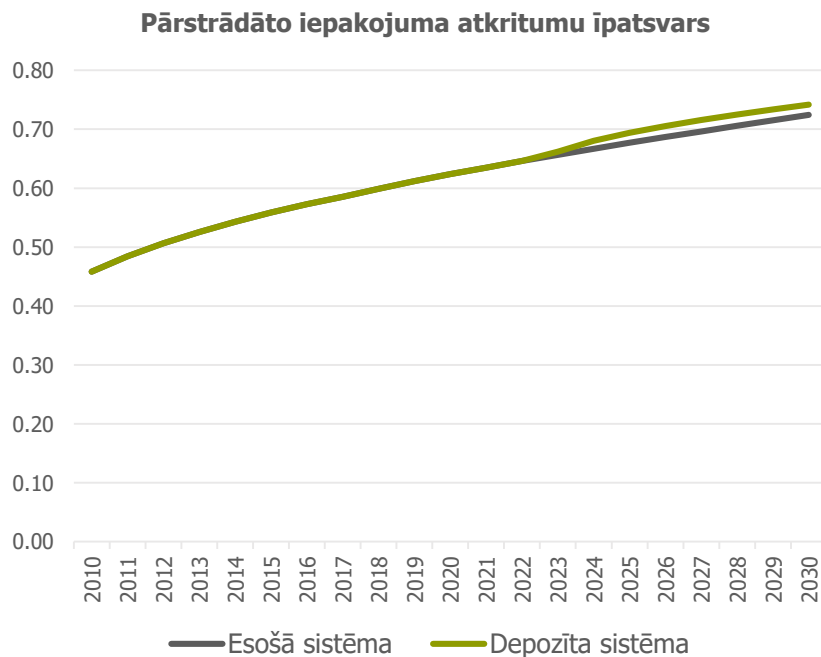
Samaksa, EUR/vienība	Atgriešana, EUR/vienība
0,10 + 0,036	0,10
Depozīts Apsaimniekošanas maksa	Depozīts

IETEKME UZ VIDI

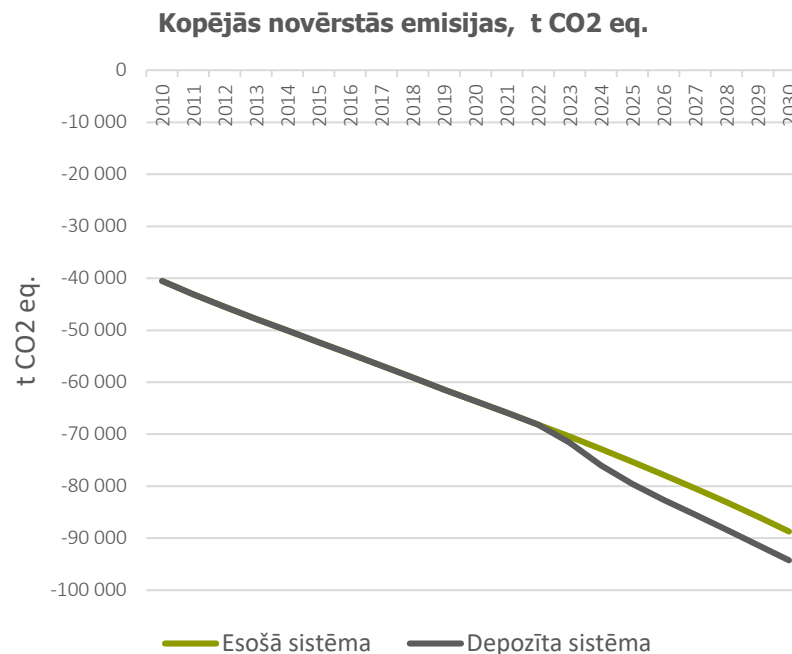

Depozīta sistēma palielina iepakojuma pārstrādes rādītājus par 2% un novērš 5000 t CO2 emisiju.

Iepakojuma pārstrādes rādītāji pieaug par 2%

Ik gadu tiek novērsta 5000 t CO2 eq. emisijas (0,06% no kopējā Latvijas daudzuma)

VIDES PIESĀRŅOJUMS

GATEWAY
& PARTNERS

Paliek jautājums, vai vides piesārņojums samazināsies?

Dzērienu depozīta sistēma ir mazefektīvs instruments atkritumu apsaimniekošanā.

- Depozīta sistēma ietver 1% no Latvijas kopējiem atkritumiem un 6,5% no radītā iepakojuma.
- Latvijai ir labāki pārstrādes mērķrādītāji nekā Igaunijai, Horvātijai un Islandei, kurās ir ieviesta depozīta sistēma.
- Latvijā depozīta sistēmas investīcijas ir paredzamas 24-40 milj. EUR apmērā un ikgadējās izmaksas ir 10-12 miljoni EUR.
- Iedzīvotāji iemaksās 10 centus un saņems atpakaļ 10 centus kā depozītu par dzērienu iepakojumu, un papildus par iepakojuma apsaimniekošanu maksās vismaz 3,6 centi par vienību.
- Gaidāms arī atkritumu apsaimniekošanas maksas pieaugums par 15-20%.
- Depozīta sistēma palielina kopējos iepakojuma pārstrādes rādītājus par 2%.
- Ar depozīta sistēmu nepietiek, lai sasniegtu paredzēto 90% mērķi 2030.gadam vienreizlietojamo dzērienu plastmasas iepakojumu pārstrādei.
- Depozīta sistēma samazina oglekļa izmešus par 0,06% gadā, teorētiski varētu samazināties vides piesārņojums

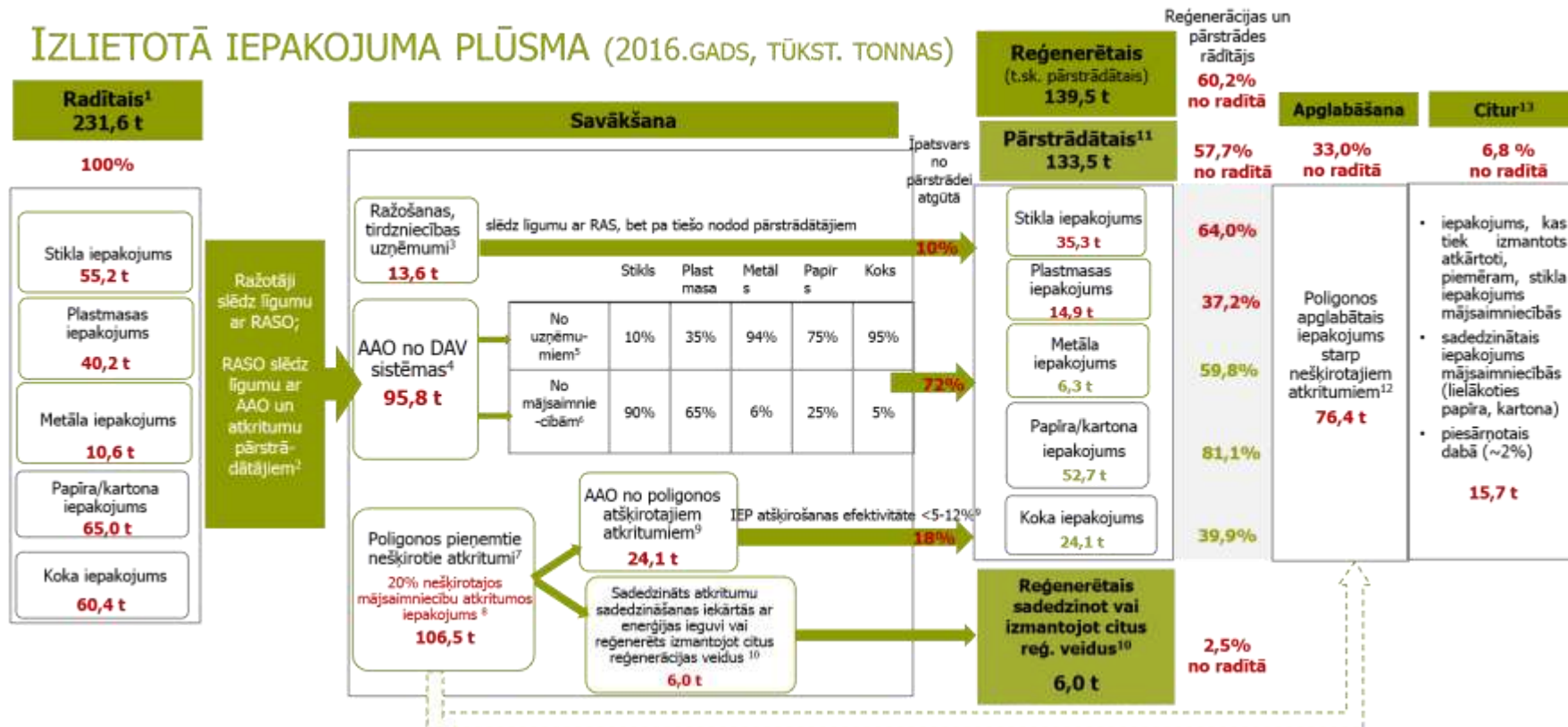
Lai izpildītu ES mērķrādītājus, ir nepieciešamas kompleksas aktivitātes atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanā, sākot ar mērķtiecīgu sabiedrības izglītošanu atkritumu šķirošanā, kā arī investīcijas dalītās atkritumu vākšanas sistēmā, sniedzot iespēju mājāsaimniecībām atdalīt bioloģiski noārdāmos atkritumus, papildus nodrošinot poligonu efektivitātes celšanu.

IZLIETOTĀ IEPAKOJUMA PLŪSMA 2016.GADĀ

IZLIETOTĀ IEPAKOJUMA PLŪSMA (2016.GADS, TŪKST. TONNAS)

IZLIETOTĀ IEPAKOJUMA PLŪSMA 2030.GADĀ

Lai sasniegtu ES mērķrādītājus nepieciešams turpināt investīcijas DAV attīstībā, poligonos

IZLIETOTĀ IEPAKOJUMA PLŪSMA (2030.GADS, TŪKST. TONNAS)

